

MALACOLOGISCHE MEDEDELINGEN VAN DE WADDENEILANDEN, 2. MOLLUSKEN IN DE HALOSERIE
OP DE BOSPLAAT OM DE 1e SLENK, TERSCHELLING

Vanaf juni 1968 deed ik enig kwantitatief onderzoek aan mollusken in diverse plantengemeenschappen. Bekeken werd het aantal mollusken, dat per m² voorkwam. Het aantal onderzochte vierkante meters staat tussen haakjes onder het plantengezelschap vermeld. Voor iedere mollusk wordt opgegeven het gemiddelde aantal per m² en daarachter tussen haakjes het maximum aantal.

	<i>Littorina littorea</i>	<i>Hydrobia ulvae</i>	<i>Alderia modesta</i>	<i>Limapontia depressa</i>	<i>Assiminea grayana</i>	<i>Ovatella m. myosotis</i>	<i>Pupilla muscorum</i>
<i>Salicornietum europaeae</i> (5)	11 $\frac{1}{2}$	197	6	1		8	
(<i>Spartinetum townsendii</i>)	(8)	(1792)	(48)	(12)		(30)	
<i>Puccinellietum maritimae</i> (10)		18		1/5		9	
(beweid) (grazed)		(320)		(8)		(124)	
<i>Suaedetum maritimae</i> (1)		88		12		240	
<i>Halimonietum portulacoides</i> (9)		244	11 $\frac{1}{2}$	7	1/5	42	
		(552)	(8)	(60)	(2)	(412)	
<i>Plantagini limonietum</i> (10)					1/4	12	
					(4)	(72)	
<i>Junco-Caricetum extensae</i> (14)						460	
						(1036)	
<i>Elytrigietum pungentis</i> (8)						270	4
						(632)	
<i>Saginetum maritimae</i> (3)							5
							(24)

Mollusks in the haloserie on the Bosplaat, Terschelling, juni/juli 1968. Behind the association between brackets the number of records. For each species the mean number per square meter is given and the maximum number.

Hydrobia ulvae deed mij wat merkwaardig aan in een gebied, dat zeker niet dagelijks wordt overstroomd door het zeewater. Daarom deed ik enige proefjes, waarbij ik *H. ulvae* op vochtige grond in petrischalen hield. Zo kon ik ze zonder toevoegen van water met gemak 30 dagen in leven houden.

Alderia modesta en *Limapontia depressa* komen dáár voor, waar *Vaucheria spec.* aanwezig is. Of er enige affiniteit is tussen bepaalde plantenassociaties en *Vaucheria spec.* is mij niet bekend.

Assiminea grayana is hier een zeldzaam dier. Dit is mijns inziens geen geografische kwestie, want bijvoorbeeld in Zeeland is zij veel algemener, maar ook naar het noorden in de Duitse bocht werden door K.O. Meyer (1955) 20.000 dieren per m² geteld. Het zal mijns inziens ook geen gevolg zijn van concurrentie met bijvoorbeeld *Ovatella m. myosotis*, want Meyer (1955) vond in dezelfde m², naast 20.000 eenjarige *A. grayana*, 2.500 *O. myosotis*. Men zal zijn zeldzame aanwezigheid op de waddeneilanden waarschijnlijk moeten wijten aan het relatief lage slibgehalte van de schorren. *Ovatella myosotis myosotis* vindt op de Bosplaat haar optimum in een gebied, waar het zand gemengd is met 17-18% klei. In dit gebied maakte ik de volgende opname:

Datum: 05071968; plaats: Kop Oude scherm, paal 21 $\frac{1}{2}$, Bosplaat, Terschelling. Oppervlakte: 3 x 3 m. Max. hoogte kruidlaag: 40 cm (*F. rubra*). Gem. hoogte: 20-25 cm. Grondwater: op 17 cm diepte. Chloorgehalte: 8500 mg Cl⁻/l. Totale bedekking: 90%.

<i>Plantago maritima</i>	2b	<i>Aster tripolium</i>	1.
<i>Limonium vulgare</i>	3a	<i>Armeria maritima</i>	+
<i>Carex extensa</i>	2a	<i>Glaux maritima</i>	1.
<i>Triglochin maritima</i>	1.	<i>Salicornia europaea</i>	+
<i>Festuca rubra</i>	2m	<i>Halimione portulacoides</i>	r
<i>Juncus gerardi</i>	1.	<i>Cochlearia anglica</i>	+

Vooral in juni en begin juli werden veel eieren afgezet. In deze periode bestaat de populatie voor ongeveer 20% uit volgroeide dieren van gem. 8,5 mm hoogte (ouder dan 1 $\frac{1}{2}$ jaar) en voor 80% uit dieren van gem. 5 mm hoogte, die een jaar oud zijn. Hierbij voegen zich dan de jonge dieren, die in juni, juli, maar ook al in mei worden geboren. Deze laatste dieren bereiken in oktober zowel in het veld als in de petrischaal een hoogte van ongeveer 3 $\frac{1}{2}$ mm. *Ovatella m. myosotis* is, in tegenstelling tot wat den Hartog (1959) beweert, in petrischalen op grond, waarop hij in het veld ook leeft, zeer eenvoudig in leven te houden. Zij copuleren daar, leggen eieren en de jongen groeien. Ook Meyer (1955) kwam al tot deze conclusie.

Het kleinste dier dat ik in het veld zag copuleren was 4,5 mm hoog. Het kleinste dier dat ik daar eieren zag leggen was 5,8 mm hoog. De eieren worden steeds gelegd in kuiltjes in de grond naast bijvoorbeeld wortels van *Plantago*

maritima. In deze holletjes vind men vaak meerdere pakketjes. Dit is mogelijk van meerdere slakjes, maar in de petrischalen werd door een slak soms meerdere eierpakketjes afgezet, zij het vaak kleinere dan in het veld. Vijfmaal telde ik het aantal eieren in een pakket, resp. 21 - 48 - 74 - 51 - 62. Meyer (1955) noemt een normaal aantal van 25 - 30, maar ook 15 of 80. In het Salicornietum Europaeae treft men hoofdzakelijk volgroeide dieren aan. Te oordelen aan oude mondranden kunnen deze dieren 3 - 4 jaar oud zijn. Naar het Elytrigietum pungentis neemt het aantal jonge dieren toe. .

Pupilla muscorum, die verder in de xeroserie, maar ook in de hygroserie algemener voorkomt, is op de Bosplaat een interessant dier. Zij bereikt hier, in tegenstelling tot bijvoorbeeld in het Elymo-Ammophiletum festucetosum, zeer vaak een hoogte van 3,8 tot 4,2 mm, bij een breedte van 2 mm en $6\frac{1}{2}$ winding. Dit zou dan de f. pratensis Clessin zijn, maar men kan door het ontbreken van de tand soms ook spreken van f. edentula en vanwege zijn hoogte soms van f. elongata. Volgens van Benthem Jutting (1933) zou in ons land hoofdzakelijk f. unidentata voorkomen. Ook Zilch en Jaeckel (1962), waarschijnlijk in navolging van Van Benthem Jutting beweren dit. Op Texel, maar ook op Terschelling vindt men binnen een populatie, dieren met tand of zonder en alle overgangen daartussen. Nog een interessant dier voor verder onderzoek.

George Visser, Terschelling.

Literatuur:

- Benthem Jutting van, T. 1933. Mollusca (I) A. Gastropoda Prosobranchia et Pulmonata. Fauna van Nederl. afl. VII. pp. 387. Leiden
- Hartog den, C. 1959. Distribution and ecology of the slugs Alderia modesta and Limapontia depressa in the Netherlands. Beaufortia vol. 7, no. 81, pp. 15-36
- Meyer, K.O. 1955. Naturgeschichte der Strandschnecke Ovatella myosotis (Draparnaud). Archiv für Molluskenkunde band 84, no. 1/3, pp. 1-41.
- Zilch, A. und S.G.A. Jaeckel. 1962. Mollusken in Die Tierwelt Mitteleuropas. Ergänzung. II Band. Lief 1, pp. 294. Leipzig.